

Naročnina mesečno
18 Lir, za inozem-
stvo 20 Lir — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 34 Lir, za
inozemstvo 50 Lir
Ček. rač. Ljubljana
10.650 za naročnino
in 10.349 za inserate.
Podružnica:
Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega
izvora: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

SCOVENE

Izaja vsak dan sjetraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Telefon 4001-4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Abbonamenti: Mese
18 Lire; Estero, me-
se 20 Lire. Edizione
domenica, anno 34
Lire; Estero 50 Lire.
C. C. P. Lubiana
10.650 per gli abbo-
namenti; 10.349 per
le inserzioni.
Filiali:
Novo mesto.

Continua l'aspra battaglia sul fronte di El Alamein

111 carri armati e 38 autoblindi nemici distrutti — 22 velivoli inglesi abbattuti — Un sommergibile nemico affondato

Bollettino No 884

Il Quartiere Generale delle Forze Armate comunica:

La battaglia è divampata anche ieri aspra e serrata sul fronte di El Alamein dove l'avversario ha impegnato nuove ingenti forze nel tentativo di rompere il nostro schieramento. Altri 111 carri armati nemici e 38 autoblindi sono stati distrutti.

Nei combattimenti del giorno 25 si è distinto per tenacia e valore il terzo battaglione del 61. reggimento fanteria »Trento«.

L'aviazione dell'asse ha svolto intensa atti-

vità attaccando ripetutamente i centri delle retrovie britanniche: quindici apparecchi risultano distrutti dalla caccia italiana e germanica.

Scontri aerei svoltisi nel cielo del Mediterraneo si sono pure risolti a vantaggio dei nostri cacciatori che abbatterono sette velivoli. Un nostro ricognitore non ha fatto ritorno.

Un nostro sommergibile non è rientrato alla base. Le famiglie dell'equipaggio sono state informate.

Una nostra unità al comando del capitano di corvetta Carlo Brancia di Apricena ha affondato un sommergibile nemico. — Stefani.

Srdita bitka pri El Alameinu še traja

111 sovražnih tankov in 38 oklepnih avtomobilov uničenih — 22 angleških letal sestreljenih — Ena sovražna podmornica potopljena

Vojno poročilo št. 884

Glavni Stan Italijanskih Oboroženih Sil ob-
javlja:

Tudi včeraj se je razdivjala srdita in strnje-
na bitka na bojišču pri El Alameinu, kjer je
nasprotnik uporabil nove močne sile v poskusu
zlomiti našo razvrstitev. Uničenih je bilo na-
daljnih 111 sovražnih tankov in 38 oklepnih av-
tomobilov.

V bojih dne 25. oktobra se je odlikoval po
junatstvu in pogumu tretji bataljon 61. pehotne-
ga polka »Trento«.

Osnovno letalstvo je razvilo močno delovan-
je ter je ponovno napadalo središča v sovražnem
zaledju. Italijanski in nemški lovci so sestrelili
15 strojev.

Letalski spopadi nad Sredozemljem so

se izšli v prid naših lovcev, ki so sestrelili 7 le-
tal. Ena naša ogledno letalo se ni vrnilo.

Ena naša podmornica se ni vrnila v oporišče.
Rodbine članov posadke so bile obveščene.

Neka naša edinica pod poveljstvom korvet-
nega kapitana Carla Brancia di Apricena je po-
topila eno sovražno podmornico.

Rim, 27. okt. AS. Iz Milana poročajo, da je
dal list »Popolo d'Italia« svoje stare sedeže na
razpolago žrtvam sovražnega bombnega napada v
Milanu, ki so ostale brez strehe.

Stockholm, 27. okt. AS. Angleški tisk je skraj-
no previden glede pušavske bitke, ki jo je spro-
žil Montgomery. Listi nočejo prinašati nikakih
prerokovanj in pozivajo prebivalstvo, naj nikakor
ne bo optimistični. Vojaški angleški krogi eo tudi
skrajno rezervirani in imenujejo olenzivo v Egiptu
za »težko zadevo«.

Ob 20 letnici zmage fašistične revolucije

Ljubljana, 28. oktobra.

Fašizem, ki ga je ustvaril v svoji genialni za-
misli Benito Mussolini, je 28. oktobra 1922 v Rimu
po končanem pohodu na prestolnico zaključil zma-
govito prvo stopnjo preporoda italijanskega nara-
da in prvi korak fašistične revolucije. Prvim letom

Kakor gre zaslugi stvaritelju fašizma Duceju,
da je prvi ob razvalinah Evrope po prvi svetovni
vojni pokazal edino pravo pot ne samo svojemu
narodu, ampak vsem državam v Evropi, kako se
je treba boriti proti vplivu komunizma in se za
vedno osvoboditi teh razdiralnih temnih sil, ki
glodajo v jedru človeške družbe, tako gre fašizmu
tudi prva največja zaslug, da je pokazal nadalje-
vanje poti v lepšo in boljše bodočnost družbe.

Italija sama je danes najbolj veličasten dokaz
ogromnega plodonosnega in stvariteljskega dela,
ki ga je izvedel fašizem. Naerti, ki si jih je zasta-
vil fašizem po svetovni vojni in naloge, ki jih je
izvedel, so pomenile za tedanji čas za vse države
pravo revolucijo, prevrednotenje do tedaj veljavnih
nalet politike.

Kdo bo pregledal velikanski razvoj, ki ga je
doživel Kraljevina že samo na socialnem polju.
Delavec je bil v okvirju fašizma postavljen na ti-
sto mesto, ki mu po vsej pravici gre, dane so mu
bile v pomoč najrazličnejše javne ustanove. Druži-
na je pod fašizmom spet postala osnovna celina
države, dobila je nazaj spoštovanje in čast, ki ju
zasluži. Napredku Kraljevine so služile milijarde
in milijarde, investirane v najrazličnejša javna de-
la, ki so dvignila državo do doslej nezaslutnega
poleta in ji omogočila ustvaritev Imperija ter av-
tarkijo, o kakršni pred 20 leti nihče niti sanjati ne
bi mogel.

Toda pohod fašistične revolucije, začel pred
20 leti se še nadaljuje. Zvesta gesla, ki ji ga je dal
Duce: »Iti nasproti narodu«, deluje naprej v Kra-
ljevini in povsod drugod, kjer predstavlja najvišjo
oblast liktorski sveženj. Tudi Ljubljanska pokraj-
na živi že drugo leto pod okriljem rimske pravice
novo življenje, ki so mu našla fašistične revolucije
vtisnila svoj neizbrisni pečat gospodarskega
napredka in kulturnega razvoja. Zato je praznik
28. oktobra tudi praznik Ljubljanske pokrajine in
praznik njenega prebivalstva.

Vojni invalidi ob 20 letnici Revolucije

Rim, 28. okt. AS. Izvršilna skupščina zdru-
ženja vojnih invalidov, ki je bila sklicana pred
obletnico Pohoda na Rim, je sprejela naslednjo
resolucijo:

Invalidi Italije se ob 20-letnici Revolucije,
ki sovpada z odločilnim trenutkom v vojni,
epremljajoči duha in tudi zemljevid sveta v tem
smislu, da edinstvo in solidarnost stopata na me-
sto egoizma in privilegija, spominjajo, da je Fa-
šizem povzel protest vojakov, ki so imeli na
bojišču za tovariša Vodjo, kateremu so se zaupali
po zlaganem miru, zagotavljajo čistost, ki ima
zopet prisojstvo v krvi idealnih razlogov, katere
je mladina v ljubili in idealno prepričala. Pozdrav-
ljajo v trdni veri mlade, ki so tako krepostno
služili in branili državo in bodo imeli po zmagi
pravico bdeati nad njeno usodo.

Izgube ameriške mornarice

Buenos Aires, 27. oktobra AS. Iz Washingto-
na poročajo, da znašajo celotne žrtve severno-
ameriške vojne mornarice od začetka vojne do
danes 16.000 ljudi. V tem so vsebovane tudi iz-
gube na Pearl Harborju. 15 seznamov objavlja
480 imen, med katerimi je 193 mrtvih, 141 ra-
njenih in 72 pogrešanih.

Madžarski minister se je vrnil

Budimpešta, 27. oktobra AS. Madžarski mi-
nister za narodno obrambo Nagy se je vrnil v
Budimpešto iz vzhodnega bojišča, kjer se je
mudil 14 dni.

Pohod na Rim — izvor angleških porazov

Berlin, 27. okt. V članku »Terorizem an-
gleškega letalstva ne bo zlomil morale italijan-
skega ljudstva« navaja Taulero Zurbert v »Pic-
colu« nekatere misli iz nemškega časopisa ter
pravi med drugim: Podreti Os z likvidacijo sre-
dozemskega odseka je bil vedno stari sen An-
gležev, ki brezupno iščejo Ahilovo peto v Osi.
Oni dobro vedo, da so bistveno zgubili Sredozem-
lje zaradi Pohoda na Rim. Brez Pohoda na Rim
bi za Anglijo ne obstojal sredozemski problem.
Se danes sanjajo, da bodo lahko opravili s ita-
lijanskim ljudstvom. Toda stvar gre drugače svo-
jo pot. Povsed naletijo na Pohod na Rim kot na
prvi izvor vseh njihovih porazov. V dosednji
vojni so spoznali, da fašizem vojaško in moralno
predstavlja danes drugačno Italijo, kakor so jo
prevarali v Versaillesu. Nemški listi pišejo, da
smatrajo bombe na Genova in Milano v Angliji
brez dvoma za prispevek k 28. oktobru, toda te

Milano, Genova, Torino, Savona izrekajo vdanost Duceju in vero v zmago

Bombni napadi niso strli notranje fronte, marveč so še povečali sovraštvo do Angležev

Rim, 27. okt. AS. Duce je dobil naslednje
brzjavke:

Milano, zadet v svoji plemeniti in kar se
da omikani duši po nasprotnikovem divjaštvu,
toda ponosen in enodušen v preziru tega div-
jaštva, je v vašem imenu praznoval dvajset-
letnico pohoda, ki ga oborožene sile danes zma-
govito nadaljujejo na vseh bojiščih. Povzdigu-
jo misel k vsem padlim poveljcem Milan hra-
brost našega vojaka ki zmetavajoč lahke po-
lete proti neoboroženemu prebivalstvu išče in
zadeva sovražnika v njegovih trdnjavah, tam,
kjer je dokaz hrabrosti in znamenje časti, če
ga zadeneš. Sovraštvo zoper Anglijo se množi
in še bolj napenja voljo do zmage.

Prefekt Tiengo, zvezni tajnik Ippolito,
župan Gallarati Scoppi.

Genova, znova prizadeta po sovražniko-
vem udarcu, je resno in ponosno praznovala
dvajseto obletnico pohoda na Rim ter je an-
gleško-amerškemu divjaštvu postavila nasproti
zvesto vednost kar se da omikane fašistov-
skega mesta. Sovražnik lahko biča telo genov-
skega ljudstva, toda nikdar mu ne bo zamoril
duba in upognil vere. Zivel Duce!

Viadetti, Borri, Sangermano.

Fašistovska Savona in Vado Ligure
sta bila prepričana o vašem plemenitem posegu.
Sdaj sta Vam, Duce, blizu z vero, ki jo poznate,
in s ponosom nad žrtvami svojih sinov. Danes
je neka kmetica rekla tajniku stranke: »Na
Angleže se poživljamo.« Ta stavek, ki je pri-
vrel sam od sebe iz srca, učinkovito izraža
skupni občutek, še višja kakor bolečina je sila
ljudstva, ki je neomajno v svoji vdanosti do
domovine.

Prefekt Neos Dinale.

Po noči bojneviskega čutja je 80.000 faši-
stov in meščanov iz Bergama dolgo vzkli-
kalo Vam na veličastnem in čez vse navduše-
nem zborovanju danes dopoldne v prestolnici
mistične, garibalbinske in skvadristske pokra-
jine. Dva krika, ena vera: Duce — Vinceremo!

Nadz. PNF Gatto, prefekt Gianni Trapani,
zvezni tajnik, sansepolcrist Gallarini.

Važen uspeh pri Novorosijsku

Novo napredovanje pri Tuapseju in Tereku — Včeraj so Sovjeti zgubili
60 letal — Napad na južno Anglijo

Hitlerjev glavni stan, 27. oktobra: Nemško
vrhovno poveljstvo objavlja:

Pri Novorosijsku so nemški pehotni od-
delki po srditih bojih zavzeli neko sovjetsko
bojno črto, v kateri so bili zakopani tanki. V
gorskih bojih severovzhodno od Tuapseja
je bila uničena neka sovražna višinska posto-
janka, pri čemer je bil po večini uničen tudi
en obkoljeni sovjetski polk.

Na odseku pri Tereku so nemške in ro-
munske čete, podprte z močnimi letalskimi od-
delki, napadle in že v prvih dveh dneh dosegle
prostorno in taktično pomembne uspehe.

V Stalingradu se uspešno nadaljujejo
trdi boji po hišah in ulicah. Južno od mesta je
sovražnik obnovil svoje brezuspešne razbreme-
nilne napade, pri katerih je imel visoke krvave
izgube. Tudi ponoči je bil uspešno bombardiran
sovjetski promet po železnih cestah in vodnih
potih. Več prometnih vlakov je bilo uničenih
in v zahodnem Kaspiškem morju je bila

zažgana, oziroma težko poškodovana ena petro-
lejska ter osem trgovskih ladij.

26. oktobra je zgubilo sovjetsko letalstvo v
hudih letalskih bojih z nemškim letalstvom in
protiletalskim topništvom 60 letal. Pogrešana so
štiri naša lastna letala.

Bitka v Egiptu se z nezmanjšano srdito-
stjo nadaljuje. Z uporabo novih močnih sil je
sovražnik včeraj zamen skušal prodreti razpo-
stavitev nemško-italijanske oklepne armade. So-
vražnik je zgubil zopet 111 tankov in 38 oklep-
nih avtomobilov.

Nemško italijanske letalske sile so v vedno
močnejših in ponavljajočih se nastopih napadle
sovražne zveze v zaledju. Italijanski in nemški
lovci so v letalskih bojih nad Severno Afri-
ko in Sredozemljem sestrelili 14 sovraž-
nih letal.

Nemško letalstvo je včeraj izvedlo nad juž-
no Anglijo obsirne napade na industrijske
in ladjedelske naprave.

Povezanost med italijansko in nemško revolucijo

Berlin, 27. oktobra AS. Proslava 20 letnice
Pohoda na Rim je še vedno predmet nemških
listov. »Zwölf Uhr Blatt« piše, da se svet od ti-
stega dneva, ko so zmagovite Mussolinijeve le-
gije stopile v Rim, zaveda, da se Evropa nikakor
neče odpovedati svoji bodočnosti. To dokazuje
tudi globoko bratstvo, ki veže Italijo in Nem-
čijo v orožju, kajti zgodovina je pokazala, da
nemško ljudstvo ne bi izvedlo revolucije, če bi
ne bilo navdahnjeno po fašizmu in Mussolinije-
vi revoluciji. List tudi poudarja, da morala ita-
lijanskega ljudstva ni bila nikdar tako visoka.

kakor v tej vojni in najboljši zgled za to je za-
držanje prebivalstva po mestih, ki so jih bom-
bardirali Angleži.

Tri leta nemške uprave na Poljskem

Krakov, 27. okt. AS. Ob triletnici uvedbe nem-
ške uprave na Poljskem je bila vladna seja,
na kateri je generalni guverner in minister dr.
Frank podal izčrpen pregled o delu, ki ga je nem-
ška oblast izvedla v državi. Dr. Frank je med
drugim poudaril zlasti gospodarski in finančni raz-
voj poljskega gubernija v teh treh letih, kakor tu-
di temeljito izboljšanje zdravstvenih razmer, pri
čemer so se posebno odlikovali nemški zdravniki.
Na področju nemškega vojnega gospodarstva po-
staja Poljska eden najvažnejših činičev. V teh
treh letih je bilo izboljšanih 630.000 hektarjev
zemljišč in usposobljenih za kmetiče pridelke, prav
tako pa je bila urejena plovba na Visli in s tem
prometna mreža v mnogem izboljšana.

Ameriška letalonosilka potopljena

Stockholm, 27. oktobra AS. Washingtonsko
mornariško ministrstvo sporoča, da so japonske
podmornice v bitki pri Salomonskih otokih po-
topile ameriško letalonosilko »Wasp«. Ladja je
bila zadeta s tremi torpedi in se je v petih urah
potopila. »Wasp« je bila spuščena v morje leta
1939 in je imela 14.700 ton. Na krov je lahko
sprejela 77 letal. Del posadke je našel smrt v
valovih.

Poslanica Zveznega Tajnika četam

O priliki Dvajsetletnice Pohoda na Rim, je Zvezni Tajnik naslovil četam, ki delujejo v Sloveniji, v imenu Črnih Straž Zveze v prvi črtici naslednjo poslanico:

Tovariši!

Na ta dan, posvečen duhovni in gmotni obnovi domovine, ki je dobila na krvavi predvečer bodre razloge za svoje junško dozorevanje, se spominjamo s ponosom onega bojevitiga začetka, ki je dal zagon revoluciji, stremeci po zgodovinski dediščini Naroda.

Pri današnji svečanosti, ki slavi prarodne sile plemena, zbujejo od Fašističnega prostovoljstva, se obrača naša prva junjena misel slavnim falangam Padlih, ki so s svoje skrajno žrtvijo posvetili vero posameznika in čbštva, ter impetuozno množico tovarišev, ki v vojni šoli na kop-

nem, na morju in v zraku potrjujejo nesmrtno vrlino rimske in fašistične omike.

Dvajsetletnica Pohoda na Rim nas je našla v odločilni borbi proti predstavnikom komunistične zablode, ki desetletja ogražajo osnove naše duhovne, politične in družbene celote.

Naša nas je v orožju, obsijane s stoletno usodo omike, drhteče v isti kristalno čisti veri, sovrane vsakemu mladenemu kompromisu, stremeci z nespremenljivo gotovostjo proti oboroženi rešitvi tega spodada, ki bo svetu se enkrat potrdil pravičnost naše stvari.

Na konicah bajonetov nosimo nedotaknjeno in sijajno zavestno obljubo Zmaga. Zivela Italija! Zivio Duce!

Zvezni Tajnik:

ORLANDO ORLANDINI, s. r.

Tovarištvo

Tovariš Arturo Raitano, ravnatelj Instituta za nadzorstvo in obrambo prihrankov ter zavoda za kredit je poslal Zveznemu tajniku tudi v imenu uadnikov istga zavoda vsoto lir 225, da počasti 20 obletnico pohoda na Rim.

Zvezni tajnik je namnil vsoto podpornemu skladu bojnikov.

Članstvo Dopolavora za l. XXI.

Pokrajinski Dopolavoro sporoča: Z dnevom 28. oktobra XX zapade z vsemi

učinki veljavnost članske izkaznice Dopolavora, ki je bila izdana v teku leta slovenskim državljanom Ljubljanske pokrajine.

Zaradi tega od 29. oktobra XXI dalje se nobeden izmed vpisanih leta XX ne smatra za člana organizacije Dopolavora.

Kdor želi obdržati članstvo za leto XXI, mora predložiti novo prošnjo.

Potrebni formulirji se lahko dobe pri pokrajinskem Dopolavoru ali pri podrejenih občinskih Dopolavorih kakor tudi pri tajnikih javnih uradov ter ravnateljstvih podjetij.

Gledališča v stari Ljubljani

Ze v dobi starih Rimljanov je bila na mestu, kjer je zdaj Ljubljana, v nekdanji Emoni, razvita gledališka umetnost. O tem pričajo razvaline amfiteatra, ki so jih bili l. 1714. izkopali pred tedanjimi »Nemški vrati«. Zal so jih spet zagrebili, ne vedoč za zgodovinski pomen te najdbe. Če so bile v srednjem veku v kranjski prestolnici v navadi pasijonske igre, ki so jih tedaj proizvajali po vsej zahodni in srednji Evropi, se ne dá do-
gnati.

Gledališče jezuitov. — Prve resnične vesti o dramatičnih predstavah v stari Ljubljani izvirajo iz prvih let 17. stoletja. Malo prej — leta 1596 — je bil jezuitski red prevzel tukaj vodstvo latinskih šol, da bi podpiral »reformacijsko komisijo«, ki jo je bil uvedel nadvojvoda Ferdinand (kasnejši cesar Ferdinand II.). K najvažnejšim pripomočkom za pouk ljudstva so spadale takrat šolske drame jezuitov. Vsebinska teh iger, ki so jih uprizarjali dijaki, je bila vzeta izključno iz sv. Pisma in iz legend. Te igre so vplivale, v nasprotju s pretežno deklamatorskim značajem protestantskih šolskih dram, bolj s pražno zunanjostjo, z glasbenimi in ritmično-plesove razgibanim igranjem. Najprej so igrali v latinskem ali nemškem jeziku, poleg tega pa so dobili poslušalci tiskane zvezke, da so lažje razumeli vsebino predstav.

Predstave so proizvajali večidel o priliki razdeljevanja nagrad na koncu šolskega leta. Večkrat pa tudi ob drugih prilikah, zmeraj jako slovesno in s sodelovanjem kakih 100 igralcev. V navadi je bilo, da so te predstave, ki so bile za občinstvo zmeraj umetniški dogodek, denarno podprli domači mecen. Eden največjih podpornikov teh iger je bil škof Tomaž Hren (Chroen, umrl l. 1630), ki se je teh gledaliških predstav skoraj zmeraj udeležil, kakor povedo zapiski v nekem kalendarju. Iz teh zapisov je tudi razvidno, da so te šolske drame predvajali spočetka v jezuitskem kolegiju ali tudi v njih domu, sedanjem gradu Tivoliju. Škof Hren, ki je bil radodaren pospeševatelj slikarstva, kiparstva in dramatične umetnosti, je skrbel tudi za naraščaj avtorjev takih šolskih dram. Tako dobimo v njegovih zapisih iz leta 1626 opazko o honorarju, ki ga je bil neki učitelj prejel za rokopis nekega dialoga.

Medtem ko so bili spočetka pisci šolskih jezuitskih dram le duhovniki, vidimo tu, da je bil avtor že laik. Za igre se je tudi širše obdnstvo zanimalo bolj in bolj. In tako se je zgodilo, da so čez kakih 30 let po uvedbi iger, v času enega leta igrali drame že v 4 jezikih: v latinščini, nemščini, italijanščini in slovenščini.

Za narodno-kulturni razvoj slovenstva v kranjski prestolnici to brez dvoma ni bilo brez pomena. V tej zvezi je treba omeniti, da se je jezuitski red potem, ko je prevzel vodstvo liceja v Ljubljani, takoj zavzel za pospeševanje in razvoj slovenskega maternega jezika, ki so ga poučevali tudi v šolah. Tako so bili kmalu dani tudi predpogoji za igre v slovenskem jeziku. Gledališka kronika omenja v tem času med drugim tudi predstavo »Rajski igra« v slovenskem jeziku.

Glede na nagli in izredni razvoj jezuitske drame v Ljubljani ima predvsem največ zaslug umetniško daroviti grof Wolf Engelbrecht Turjaški, poznejši kranjski deželni glavar. Ta Turjaški grof, ki je bil osební prijatelj domačega zgodovinarja Valvazorja in gojenec jezuitskega kolegija v Ljubljani in Gradu, je bil velik dobrotnik gledališke umetnosti tistega časa. Na potovanjih po Italiji in Nemčiji si je bil obrusil svoj umetniški okus. Prišel nazaj v svojo kranjsko domovino, je skušal svoja opazovanja in svoje skušnje deželne urediti. Ko je bil l. 1649 imenovan za deželnega glavarja, se je kot zavzel za gledališko umetnost v Ljubljani. Skrbel je za podpore iz deželne blagajne jezuitskemu gledališču in je na vsi moč pospeševal domače pesništvo. J. L. Schönleben, zaslužni kranjski zgodovinar in Valvazorjev predhodnik, mu je posvetil patriotično dramo v latinskem jeziku z naslovom: »Haeretic fulminatus« (»Odpad od vere, uničen po bliskovi«).

Nemške igralske skupine. — Leta 1653. dobimo v zapisih deželne blagajne privkrate ime »Visokonemški komedijant«, ki so takrat gostovali v Ljubljani. Svoje igre so proizvajali v zimskem času (kot tudi jezuitske drame) v obširni, s prelepimi freskami okrašeni balkonski dvorani palače Turjačanov v Gosposki ulici. Poleti so bile predstave v paviljonu, ki je bil nalašč za to postavljen na velikem vrtu zadaj za palačo proti Gradišču. Na gostovanje »Visokonemških komedijantov« se nanaša znesek, ki je zaznamovan v onem blagajniškem izkazu, in sicer 45 goldinarjev in 50 krajcarjev za nabavo potrebščin.

Pod pokroviteljstvom grofa Turjaškega se je medtem v najboljšem smislu razvila jezuitska drama. Krog leta 1658. je slovel kot izvrsten gledališki pisatelj p. Jožef Zeleni (Sellenitsch). On je avtor zgodovinske drame »Theodosius junior« (»Teodozij mlajši«), ki jo je jezuitski red uprizoril dne 5. avgusta 1658 v zahvalo kranjskim stanovom za zgradbo novega redovnega konvikta (kasnejše »redute«). Istega leta so v Ljubljani igrali spet »Rajsko igro« (»Paradeis spiel« — »Paradijspiel«), ki je bila ena najpriljubljenejših iger srednjeveškega in zgodnje novoveškega gledališča. Čez 2 leti nato so v jezuitski cerkvi, sedanjí šentjakovski cerkvi,

uprizorili pasijonsko igro vpricho kranj. stanov in števile množice.

V zgodovini gledališča stare Ljubljane je nastala važna sprememba z uvedbo zgodovinskih dram. Vsebinsko so večinoma posnete iz svetopisemskih zgodb, kot na primer zgodba Makabejev ali prizor iz življenja Judite. A tudi posvetna snov je prihajala na dan. Tako so bile videti na odru osebe kot cesar Maksimilijan I., cesar Karel V. in vojskovodja Tilly, ki je bil poveljnik katoliške lige v 30-letni vojni. Leta 1660. so uprizorili dramo »Rudolf I.« na ljubljanskem odru, in čez 2 leti nato komedijo »Marija Stuart«, ki so jo igrali z velikim uspehom in jo je spisal P. Vilibald Koffer.

Ena teh zgodovinskih dram — glede na duhovni pomen in slog ena najbolj značilnih te vrste — obravnava zgodbo zgornjeavstrijskega kmečkega punta iz leta 1626. Vsebinska te drame, ki so jo bili dali o pustu l. 1659. je prvovrstni uspeh, nato pa uničenje kmečkih puntarjev. Drama je napisana v latinščini, vmes pa se oglašajo stih v zgornjeavstrijskem narečju. Igrali so dramo »retoriki«, torej dijaki najvišjega razreda ljubljanskega liceja. Tedanjemu občinstvu je bila ta drama kar sodobna, saj so se bili nekaj let prej — 1646 — spuntali kočevski kmetje in mimo tega so se mnogi spominjali kranjskih kmečkih puntov iz let 1503, 1508, 1515, 1516 in 1573.

Zgodovinsko dramo je jezuitsko gledališče v Ljubljani še nadalje pospeševalo. Leta 1685. v času, ko so bile po slavní obrambi Dunaja v ospredju vsega političnega zanimanja še vojne zoper Turke, so uprizorili igro, ki proslavlja zmago Kranjcev nad Turki pri Sisku (leta 1593.), in l. 1687 je bil dramatiziran upor ogrskih magnatov po smrti Ludovika I. v bitki pri Mohaču, torej spet snov iz turških bojev. Pri vseh uprizoritvah je bila zunanja oprema čim bolj bogata in sijajna.

Igre raznih vrst. — Leta 1671 so bržkone igrali v Ljubljani igro »Zašli vojak ali poskusni kamen sreče«, ki sta jo spisala na Kranjskem rojena Martin Händler in Melchior Harrer, ki sta bila tudi igralca. Ta igra je spadala k najbolj priljubljenim igran tistega časa in je ostal pol stoletja na sporedu gledališč. Dejanje poteka v Perziji. Ljubezen princev, dvorne spletke, sijajna oprema — to je bistvena vsebina te igre. Nekatere igralske skupine, ki so v tem času gostovale v Ljubljani, niso bile brez umetniških teženj. Zlasti sta bili pomembni igralski skupini Velthena in Ellensohna. Velthen je dal celo ženskam vloge, saj so doslej igrali ženske vloge le dečki. Neka druga skupina je na ljubljanskem rotovžu l. 1702 uprizorila predelano komedijo o Favstu, pri čemer so ob navzočnosti deželnega glavarja kneza Eggenberga nastali nemiri in je bilo več oseb prijetih.

Pozimi l. 1726-27 je imela ljubljanska mestna hiša svojo prvo pravo »gledališko sezono«. Občinsko dvorano so dali kot gledališko dvorano na razpolago nemškimi komedijantom. V tej sezoni so nastopili 54 krat in so na dan plačali po 34 krajcarjev najemnine. V sezoni 1730-31 je uprizarjal gledališki ravnatelj Nachtigal, učenec slavnega dunajskega komedijanta Stranzkega, nekaj, tedanjemu občinstvu najbolj priljubljenih komedij, ki so bile brez umetniškega pomena in polne robatih domislekov. Obdnstvo pa se jih je veselilo in jih še zahtevalo. Ljubljanski magistrat je l. 1736 ustanovil v mestni hiši stalno gledališče. Kamnit na vrata v II. nadstropju pričajo še zdaj o nekdanjem vходу v ta začasni »tempelj muze. Bivšo gledališko dvorano so po potresu l. 1895 vključili v zvišano občinsko dvorano.

Italijanske operne predstave. — Iz splošne podvajanosti gledališča po raznih komedijah in robatih igrokazih v 18. stoletju je sledila povsod po zahodni Evropi, in tako tudi v kranjski prestolnici Ljubljani, želja po osvoboditvi komedij nemškega potovalnega gledališča. Da ga je občinstvo sito, je bilo spoznati tudi po tem, ko so prej dobivala ta potovalna gledališča po 300 goldinarjev podpore, a v začetku 18. stoletja le še po 25 gl. Povsod se je čutila težnja po umetnosti v gledaliških igran.

To umetnost je skušalo občinstvo doseči z uprizoritvami italijanskih oper. In tako vidimo več let dolgo slavne italijanske operne skupine, ko na primer družbe Angela in Pietra Mingottija iz Venecije, kot goste v Ljubljani. Prvi je v predpustu 1740 uprizoril v deželni hiši dve operi: »Rosmire« in »Artaseres«, ki je zanju napisal besedilo dunajski dvorni pesnik Metastasio, a ju je uglasbil sasko-poljski dvorni kapelnik Hasse. Čez dve leti nato je Pietro Mingotti uprizoril v ljubljanski dvorani deželne hiše glasbeno dramo. »Il Demetrio«, ki je postala njena uprizoritev zaradi nastopa tedanje jako slavljene primadone Mariane Pirkerjeve, prav pomemben glasbeni dogodek.

Potem so v Ljubljani pozdravili tudi veneziansko »opero buffo«. Dve komični operi slavnega Baldassara Galupija, predhodnika Cimarossaa: »L'Arcadia in Brenta« in »L'Impero delle Donne«, so razveseljevali ljubljanske ljubitelje glasbe.

Tako je nastal v Ljubljani polagoma nekakšen »italijanski gosposki oders«, kar je en dokaz, da je bila v Ljubljani zares živa potreba za lastno, stalno gledališče. Obvestilo o prihodu cesarja Fran-

Komunizem jemlje človeku svobodo

»Komunizem jemlje človeku tudi svobodo, ki je počelo duhovnega življenja; prav tako jemlje človeški osebi nje dostojanstvo in tisto pravno usmerjenost, ki se more z njo upirati slepim nagonom strasti.

Ker ni človeška oseba po njegovem nauku nič drugega kakor, da tako rečemo, kolesce v celokupnem stroju, zato komunizem zanikuje poedincev tudi vse naravne pravice in jih prideva občestvu.

V odnosih med državljani izpoveda popolno enakost, zato zanikuje vsako oblast in avtoriteto, katere bi izhajala iz Boga, tudi avtoriteto staršev; vsa oblast in podrejenost mu izvira marveč iz družbe kot prvega in edinega vira.

Poedincev ne priznavajo komunisti nobene pravice do zemlje in proizvodnih sredstev, češ, ker le ta proizvajajo nove dobrine, bi njih posest imela za nujno posledico gospodstva enih ljudi nad drugimi. Zato zahtevajo, da se vsaka takšna zasebna lastnina dočela zatre, ker je po njihovem mnenju polglavni vir gospodarske sužnosti.

Ker komunizem zanikuje in zavrača vse, kar je v človeškem življenju svetega, je le dosledno, da ima zakon in rodbino za zgolj svetno ustanovo, ki je le tvorba gospodarskih razmer.

Zato zanikuje tudi vse zakonske pravne in pravne vezi, katere bi ne bile odvisne od samovolje poedincev ali družbe, in dosledno tudi nerazveljavljeno stalnost zakona.

Še posebej po nauku komunizma ni ničesar, kar bi vezalo ženo z družino in domom.

Po načelu popolne osamosvoje od močeve oblasti odtegujejo komunisti ženo od domačega življenja in skrbi za otroke ter jo pehajo kakor moža v nemirno javno življenje in skupno industrijsko delo, ognjišč in otroke pa prepuščajo družbi v skrb.

Staršem odrekajo pravico do vzgoje otrok, češ da pristojita pravica le družbi in da se mora zato izvrševati le v njenem imenu in po nje pooblaščenju. (Iz okrožnice Pija XI. »Divini Redemptoris«.)

Kdor sočustvuje ali zagovarja komuniste ali komunistično »osvobodilno fronto«, je soudeležen pri umorih, je kriv tolkih komunističnih zločinov!

Jožef Löbel

Povest o insulinu

Čez več dvorišč, mimo škripajočih paternoštrov in ropotajočih tovarnih dvigal, kraj odprtih vrat, ki so skoznje uhajale na najslajše vonjave Arabije, tam neznošen smrad te dežele, sta prišla do enonadstropnega poslopja, na oko najstarejšega med vsemi.

Po vsej dolžini sta prehodila pritlični hodnik, obdan z obeh strani s steklenimi stenami, za katerimi si videl moške in dekleta, zvečine dekleta, za pisalniki in pri pisalnih strojih.

»To je brščas glavna pisarna?« je vprašal Weller paža, ki jima je kazal pot.

»O ne, ta je tam prek!« je odgovoril deček in pokazal nekam v daljavo. »Tukaj je samo,« je dostojanstveno pripomnil, »literarna pisarna, in sicer za naše kraje. Za tujino imamo drugo pisarno.«

Mrs. Wellerjeva se ni malo čudila, da plačuje lekarska tovarna tolikšne ogromne čete uradnikov samo za slovenstvo propagando; takrat se ji je nrvlj posvetilo, koliko dela tiči v razpošiljanju poštnih zavilkov in pisem, ki jih dobiva njen mož v obliki reklamnih letakov in prospektov in ki jih ona sama na tuzate pomeče v koš.

Med ogledovanjem se je še večkrat čudila. Takrat na primer, ko so ji hoteli skrajšati pot in so krenili skozi pravcato tiskarno ali skozi ogromno izpirališče za steklenice ali po velikanski lopi, ki je rabila samo za zavijanje, ali skozi kakšen drugi obrat, določen samo za bog si ga vidi kakšne pomožne svrhe, obsežen pa tako, da bi lahko udobno postavila vanj celo srednjeveliko samotno tovarno.

Ze sam raziskovalni zavod podjetja je bil svet zase. Načeloval mu je neki profesor — dr. Weller se je spomnil, da je njegovo ime pogosto bral v medicinskih strokovnih časopisih — ki ju je vodil po knjižnici in po predavalnici, v kateri je pričala s skrivnostnimi obrazci popisana tabela, da se vršijo tu prava predavanja. Potlej je profesor prepustil obiskovalca načelniku bakteriološkega oddelka raziskovalnega zavoda, pri vatnemu docentu na univerzi.

Cepprav bi bil doc. neznanstvo rad poslušal pojasnila tega učenjaka ob podobah in filmih, se je moral iz obzirnosti do svoje žene, da bi se preveč ne dolgočasila in se prezgodaj ne utrudila, odreči temu užitku. Zadovoljil se je s tem, da je hlastno odhitel mimo drobnogledov in samo bežno pokukal v mnogostevilne sobe z vališči, v kuhinje za hranila in laboratorije, v katerih so gojili bakterije.

Pokazalo se je namreč, da je nekam težko navdušiti žensko za naprave, ki služijo izključno znanosti, ne pa fabrikaciji. V kemijskem oddelku na primer, ki je bil spet podrejen nekemu docentu, drugemu seveda, je korakala Mrs. Wellerjeva vnmerno skozi dvorane polne retort, steklenih prežigalnih cevi, steklenic, lijakov in cevi; pojasnil o sintezi in izolaciji ji še mar ni bilo, le bel in rjav praški so jo zanimali, ker so bili čudno potreseni po igralnih kvartah.

(Dalje.)

• Paternoster = neprestano se vrteče dvigalo.

Partizani so zažgali staroslavni kostanjeviški grad

Dne 29. septembra zvečer okrog 9. ure je prihrula pred grad ki je kake četrte ure oddaljen od središča Kostanjevice, skupina partizanov ter ukazala prestrašenim ljudem, naj takoj zapuste svoja bivališča, kajti grad bo zažgan. Dali so sicer nesrečnikom eno uro odloga, toda tega odloga se niso držali, marveč so na podstrešju ogromnega poslopja zakurili nebroj ognjev. Še poprej so grad obkolili in niso nikogar pustili iz njega, da ne bi mogel kdo priklicati pomoči iz Kostanjevice. Pač pa so izganjali ljudi na dvorišče. Lahko si je predstavljati preplah prebivalcev, ki so morali v noči in v največji naglici iz svojih stanovanj.

Najprej je buknil požar z vsi silo v severnem krilu, kjer so bile kašče in senice. Razširil se je na mah, kajti tu so bili leseno ogradow

ca I. in njegove soproge, cesarice Marije Terezije, je napotilo kranjske stanovce, da so v juniju 1765 sklenili ustanoviti v Ljubljani lastno in stalno gledališče. Tega obiska sicer ni bilo (cesar je bil medtem umrl), toda že začeta gradnja gledališča je bila izvedena. Gledališče je stalo na levem bregu Ljubljanice, na kraju prejšnje stanovske jahalnice, ondi, kjer je kasneje, po požaru gledališča l. 1887, nastala hiša »Filharmoničnega društva« (zdaj »Kino Matica«).

Ena prvih predstav, ki so jo vprizorili v novem gledališču — 1766 — je bila italijanska »zabavna in pevska igra« »L'amante di tutte« (»Eden, ki se je zaljubil v vsako žensko«) in jo je spisal Ageo Liteo, uglasbil pa Baltassar Galuppi. Tej je sledila, o pustu 1767, pevska igra Carla Goldonija: »La Contadina in Corte« (»Kmetica na dvorcu«), ki jo je uglasbil Giacomo Rust, v Romi bivajoči kapelnik. Potem so uprizorili komično opero »L'Incognita persequitata« (»Preganjana neznanica«) z glasbo Nicola Piccinija, ki je bil — po glasbeni zgodovini — nasprotnik Glucka. Tudi naslednja leta so bila polna italijanskih opernih gostovanj. Vendar so sodobniki težili, da je to stalno gledališče večkrat prazno. Jezuitsko gledališče dijakov, ki je poleg tega gledališča trajalo še dalje, pa ni moglo zadovoljiti ljubljanskega občinstva, ki je bilo željno dobrih gledaliških iger.

Prehod k modernemu gledališču. — Sprememba je nastala šele z nastopom gledališkega ravnatelja in dramskega književnika Emanuela Schikanederja, čigar ime je zaradi besedila za Mozartovo »Čarobno piščalo« za zmeraj združeno s tem nesmrtnikom. Schikaneder je prišel l. 1779 z velikim gledališkim sporedom v Ljubljano, ki je deloma vseboval tudi klasična dela, pa so se ozirali tudi na opero in balet. Spretna izbira iger, ki jih je on režiral, dalje njegova odrska izvežbanost in pa za tiste čase zares umetniško igranje njegove disciplinirane skupine igralcev, je privledlo mnogoštevilno občinstvo v gledališče. Njegov naslednik so ga z večjim ali manjšim uspehom skušali posnemati, Shakespeare, Goethe in Schiller so postali v Ljubljani domači.

Seveda so te različne potovalne skupine gledaliških igralcev včasih igrale le za denarni uspeh in so uprizarjale tudi mnogo ničvrednega blaga. Vendar je eno ostalo: občinstvo si je pridobilo okus glede na kakovost uprizorilnih iger in je vzljubilo resne igre. V zimski sezoni l. 1790-91 so mogli slednji doseči, da so gledališki večeri in čas gledaliških uprizoritev redno sledili drug za drugim. Ljubljana je imela zdaj zares in ne le po imenu svoje stalno gledališče. Od tod do sedanjega modernega slovenskega gledališča pa je bila seveda še dolga pot.

je, tla in stropi obnovljeni pred nedavnimi leti in ožen je našel izredno suh les, da se je razbohotil že v kake pol ure ter zajel vse severno krilo. Stanovalci tega krila so bili v trenutku ob vse in so rešili le to, kar so imeli na sebi. Pohištvo, posteljnina, perilo, obleka, posoda in skromne zaloge — pridelki malih vrtičev — vse je bilo v dobri uri uničeno, še preden je potekel rok, ki so ga požigalci določili za izpraznitve. Tudi na vhodnem krilu je ožen brž zajel poslopje in tudi tu so stanovalci izgubili vse svoje imetje.

Kmalu nato je bila v plamenu tudi cerkev, ki je v bližini kaš. Tanki oboki niso vzdržali teže opeke in drugih razbitin. Sesulo se je vse v notranjost in sedaj širle v zrak le še prekrasni gotski stebri, tudi nekaj šiljastih obokov je še ohranjenih. Vzhodno krilo pa se je zaradi preprečene lesa te počasi vnelo, a je končno tudi postalo žrtev plamenov. Ker je bil ožen podtaknjen na kakih 20 mestih, je bilo vsako gašenje izključeno. Tudi so partizani grozili s smrtjo vsakomur, ki bi poskušal gašiti. Ko se je ožen razširil, ni bilo niti misliti na to, da bi se kaj otelo.

Poslopje, ki je prestalo vse groze turških napadov in vse burne čase preteklih stoletij, je sedaj nepopravljivo uničeno.

Razdeljevanje racioniranih živil za mesec november

Prehranjevalni zavod Visokega komisariata v Ljubljani sporoča, da bodo prejeli potrošniki v novembru na vsako živilsko nakaznico 1.50 kg testenin, 0.30 kg riža, 0.20 kg surovega masla in 2 del olja.

Vse ostale količine živil ostanejo neizpremenjene.

Opozorilo zaradi nabave krompirja

Prehranjevalni zavod opozarja vse one stranke, ki so dvignile dovolilnice za prevoz krompirja po 15. septembru, da bi morale prinesiti karte za krompir na Prevod že do 3. t. m. Ako bodo stranke še dalje odlašale in karte ne bodo oddale do 31. oktobra t. l., jih opozarjamo, da bo oblast njihove zaloge krompirja zaplenila, kršitelje pa kaznovala po čl. 6. navedbe Visokega komisariata 166 z dne 29. avgusta 1942/XX.

Obenem pozivamo vse one, ki so si nabavili krompir brez dovolilnice za prevoz ali kakor koli brez vednosti Prehranjevalnega zavoda, da takoj prinesejo svoje karte za krompir, da jim odtegnemo odgovarjajoče število odrezkov. Ker so pridelovalci, ki so dobavili krompir posameznim strankam, prijavili Prehranjevalnemu zavodu poleg količin, ki so jih prodali, tudi naslove strank, so Prehranjevalnemu zavodu poznani mnogi naslovi onih, ki še vedno niso prijavili kupljenega krompirja. Krompir je — kot rečeno — treba prijaviti do 26. t. m., sicer se bo proti kršiteljem zgoraj navedene naredbe kazensko postopalo.

Izgubila sem osebno izkaznico. Poštenega najditelja prosim, da jo odda na policijski stražnici ali pa mi jo vrne na naslov: Anica Kraljič, Streliška ulica 2.

Drobne novice

Koledar

Cetrtek, 29. oktobra: Narcis, škof; Ida, devica; Hijačint, mučenec; Evzebija, devica in mučenica; Donat, škof; Teodor, opat.

Petek, 30. oktobra: Alfonz Rodriges, spoznavalec; Evtropija, mučenica; Klavdij, mučenec; Zenobij, škof in mučenec.

Novi grobovi

† V Ljubljani je umrla gospa Marija Karo roj. Roblek, gostilničarka v Rožni dolini, Cesta II. št. 31. Pogreb bo v sredo 28. oktobra ob 3 popoldne iz hiše žalosti na župno pokopališče na Viču. Naj ji sveti večna luč! Žalujemo naše iskreno sožalje!

† V Ljubljani je umrla gdč. Uršula Verba j s v starosti 73 let, dolgoletna skrbna gospodinja v raznih duhovniških hišah. Pogreb bo v sredo 28. t. m. ob 2 pop. iz kapelice sv. Jakoba na Zalah. Naj v miru počiva!

† Miklavčičeva teta je umrla. Včeraj, 26. t. m., ob 19 je umrla znana gospa Antonija Kastelic, stara 53 let. Po težki nezgodi ki jo je zadela pred 2 mesecema, je morala v bolnišnico, kjer je po težkih mukah umrla. Ohranili jo bomo trajno v prijaznem spominu kot veliko dobrotnico siromakov v bežigrjskem okraju, ki jim je vse svoje skromno imetje razdelila kot prava mati. Gotovo se je bodo vsi, ki so uživali njeno blago srce, spominjali v molitvi.

Osebnosti

== Nevarno je obolel msgr. Ante Kordin, konzulor škopljanske škofije. Zdravi se na kliniki v Zagrebu. Gg. duhovnikom se priporoča v memento.

DRUŽINSKA PRATIKA

ZA LETO 1943

JE IZŠLA in se bo odslej dobivala v nakup v prav vseh knjigarnah kakor tudi v boljših trgovinah in traukah

Cena izvodu L 2.-
Zahtevajte povsod le našo DRUŽINSKO PRATIKO!

— Kongres italijanskih in nemških avtarkičnih zastopnikov. V Turinu bo novembra meseca važen kongres avtarkičnih zastopnikov, ki ga organizirata italijanski avtarkično društvo in društvo nemških inženirjev iz Berlina. Naloga kongresa bo, da pogodi tehnično skupno delovanje obeh veselij. Tehniki obeh narodov bodo razpravljali o uspehih, ki so bili doseženi na polju avtarkije. Kongres bo priredil tudi razstavo za ljudstvo. Kongres bo otvoril Ermano Amicucci, državni podtajnik v korporacijskem ministertvu v navzočnosti merodajnih italijanskih in nemških oblasti.

— Italijanska komorna igra v Dortmundu. Mestno gledališče v Dortmundu bo 29. oktobra uprizorilo komorno igr »Blodne duše« italijanskega tiskovnega načelnika Alessija. Pesnik se bo krstne predstave osebno udeležil.

— Italijanska umetnostna razstava v Lincu. V deželni hiši v Lincu je državni namestnik in gauleiter Eigruber otvoril italijansko umetnostno razstavo, ki kaže, kaj so italijanski umetniki ustvarili v najnovejšem času. Na razstavi je 50 slik, 20 plastik in poleg 100 grafičnih listov tudi predmeti dekorativne umetnosti.

— V dnevi 2., 3. in 4. novembra se otvorijo v središču mesta — pri Trgovskem učnem zavodu, Kongresni trg 2, novi tečaj italijanskega jezika, začetni, nadaljevalni in konverzacijski, z osnovami italijanske korespondence, po najnovejši in najuspešnejši metodi. Dopoldanski, popoldanski in večerni tečaji. Pouk iz drugih tujih jezikov in ostalih trgovskih predmetov. Vsi tečaji so uradno dovoljeni. Informacije in vpisovanje dnevno do 19. ure.

— Čevljarjevo mojstvo opozarjamo, da se bo izvedla v mesecu novembru, v zvezi z nakazovanjem usnja, kontrola zaposlenih pomočnikov. Pred nakazilom usnja bo potrdil odsek za obrtništvo, koliko pomočnikov lastnik pooblastila se zaposluje v mesecu novembru t. l. odnosno ali oni, ki ne zaposluje pomočnikov, vobče se obratuje. Brez tega potrdila na pooblastilo noben čevljar ne bo dobil usnja za mesec november t. l. Mojstri naj zato predložijo odsek za obrtništvo obnem s pooblastilom tudi novo potrdilo Zavoda za socialno zavarovanje o številu zaposlenih pomočnikov, mojstri iz dežele pa, ki ne zaposlujejo pomočnikov, tudi potrdilo pristojnega poverjenstva odseka za obrtništvo (bivšega Skupnega združenja), da vobče obratujejo, ker se jim sicer pooblastila ne bo moglo potrditi.

— Jesensko toplo vreme. Lani 27. oktobra po 5 dnevnem deževju, ko je vmes naletaval tudi juren, težak sneg in ko je vsega bilo 56.1 mm dežja, kar letos vse oktobra doslej še ni bilo toliko dežja, je bilo prav hladno. Zjutraj lani 27. oktobra je bila minimalna temperatura +0.2°, podnevi maksimalna +1.0° C. Letos narobe! Je izredno toplo in deloma sončno vreme. V ponedeljek popoldne je bilo takorekó spomladansko prijetno. Pihal je prav gorak jugozapadni. Nebo se je mestoma pooblastilo. Podile so se grmade sivkastobelih oblakov, ki navadno kmalu prinašajo dež v deželo. Na prostem je toplomer v ponedeljek popoldne dosegel celo nekaj nad +20° C, kar je za ta čas pač velika redkost in takorekó vremenska nenavadnost. Meteorološki zavod je zaznamoval v ponedeljek maksimum +19.4° C. V torek zjutraj je valovila nad barjanskimi polji običajna gosta, nizka jutrajna megla, ki se je pozneje hudo zarila v ljubljanske ulice, da so skoraj bile potrebne električne luči. V torek zjutraj je bilo toplo in je bila minimalna jutrajna temperatura višja za stopinjo in dosegla +7.8° C. Barometer še vedno pada ter je v torek dosegel stanje 759.6 mm. V kratkem je računati s spremembo vremena.

— Društvo za varstvo živali. Pred dnevi je minilo 40 let, odkar v Ljubljani obstoji Društvo za varstvo živali. Dne 23. oktobra 1902 so se sestali v restavraciji pri »Maličev«, ki je bil takrat nekako središče za vse sestanke na prostoru, kjer stoji zdaj moderna Batina palača. mnogi in odlični ljubljanski meščani. ljubitelji živali. Ustanovni občni zbor je vodil takratni vet. koncipist g. Alojzij Pavlin, ki je navzočim kratko pojasnil stremljenje in pomen društva. Takoj ob ustanovitvi se je prijaviilo do 230 članov in članic. Za prvega predsednika je bil izvoljen vladni svetnik Rudolf grof Margheri. Društvo je prva leta posvečalo posebno nadzorstvo nad mučitelji živali, tako nad surovimi in brezsrčnimi vozniki, ki so po ulicah pretepali konje. Takoj pa je tudi organiziralo zimske pomoče našim pticam pevkam ter postavilo po raznih nasadih in drevoredih ptičje hišice.

Ljubljana

1 Za počaščenje rajnih obhajajo Ljubljanci že od nekdaj praznike mrtvih s posebno globoko pietetu, da obiskujejo čim lepše okrašene grobove svojih dragih in tudi zaslužnih mož. Da bo Ljubljana tudi letos mogla svojim rajnim izkazati čim večjo čast ter spet odkriti svojo veliko srčno kulturo s pobožnim obiskom čim lepše okrašenih grobov, je županstvo ukinito vso mestno trošarina na vse uvoženo sveže cvetje in vence od današnjega dne pa do Vernih duš dne zvečer. S tem plemenitim dejanjem bo ču županstvo prebivalstvu za praznike mrtvih omogočiti vsaj skromno okrasitev grobov z zlahanim uvoženim cvetjem. Mestna trošarina na iz drugih pokrajin uvoženo cvetje namreč znaša za kilogram 10 lir. Če pa upoštevamo, da za okras grobov predvsem prihajajo v poštev umetno vzgojene bohotne krizanteme, ko gre samo nekaj cvetov na kilogram, bo posamezen velik cvet vsaj za 2 liri cenejši, manjši cvetovi pa za 1 liro cenejši. Nikakor pa županstvo v ukinitvi svoje mestne trošarine na cvetje in vence za okras grobov ne namerava podpirati razspnosti in razkošnosti ali celo bahavstva na grobovih in zato vse prebivalstvo opominja k skromnosti ter k upoštevanju v Ljubljani tako lepo uveljavljenega gesla: »Pochašite rajne z dobrimi deli«.

1 V spomin na pokoj. g. dr. Marka Natlačena daruje neimenovani L 250 za Stojno Vincencijevo konferenco in L 250 za Stojno Elizabetno konferenco. Za velikodušni dar se konferenci iskreno zahvaljujeta.

1 Vincencijeva in Elizabetna konferenca pri sv. Petru v Ljubljani se v imenu revežev zahvaljuje vsem plemenitim darovalcem, ki so se ju spomnili o priliki smrti blagopokojnega gosp. dr. Marka Natlačena. Iskren Bog povrni!

1 Zahvala. — Elizabetna Vincencijeva konferenca v Trnovem se kar najtopleje zahvaljuje za velikodušen dar g. dr. Adolfa Kaiserja v znesku 1000 lir, ki ga jima je naklonil v počastitev svoje blage pokojne gospe soproge. Bog povrni!

1 Drž. učiteljske v Ljubljani. Ravnateljstvo drž. učiteljskega sporoča vadniškim učencem in učenkam, oziroma njihovim staršem, da se bo prišel reden pouk v torek, dne 3. novembra t. l. v I. nadstropju na ženski (severni) strani šolskega poslopja, Resljeva cesta. Učenci vseh širih razredov naj pridejo omenjenega dne ob tri četrti na 9 v šolo, učence pa ob 2 popoldne. Pouk bo za učence in učence tri dni dopoldne in tri dni popoldne kakor sledi. Učenci: v ponedeljek, torek in sredo dopoldne ter v četrtek, petek in soboto popoldne; učence: v ponedeljek, torek in sredo popoldne ter v četrtek, petek in soboto dopoldne. Vsa druga potrebna navodila bodo učenci in učence zvedeli v torek v šoli. — V torek, dne 3. novembra se prične delo tudi v otroškem vrtcu. Otroci, ki so bili sprejeti v otroški vrtci, naj pridejo v šolo ob 9.

1 Danes, 28. t. m., se začne nov ntalijanski tečaj za začetnike z odlično, preizkušeno metodo. 1. novembra pa nov tečaj za začetnike in spretnješe (razgovarjanje iz vseh panog, ponavljanje in italijanska trgovska korespondenca). Poučujemo tudi druge jezike. — Prijavljanje dnevno od 8—12 in od 14—16. Mestni trg 17-I. Pouk dopoldne, popoldne in zvečer.

1 Zbirajte in shranjujte kosti. Zmlete kosti so važen dodatek k mehki krmi za vse vrste perutnine in prašiče. Dobro presušene kosti sprejema od svojih članov Zegoza — Mali gospodar ter jih melje v kostni zdrob. Ta je na razpolago članom v pisarni, na Gallusovem nabrežju 33. Kosti sprejema in zamenjava za kostni zdrob pisarna samo ob petkih popoldne.

1 Kunčje kožice imajo vsaka svojo vrednost. Prednost imajo seveda zimske, posebno bele. Zegoza — Mali gospodar prevzema od svojih članov kunčje kožice v strojenje in barvanje na krzno in usnje ali galanterijo. Zato ne mečite kožic na gnojišča, temveč jih prinesite v pisarno na Gallusovo nabrežje 33, vsak petek in sicer ves dan.

1 Korenje in peso, kakor tudi ostala narofena krmila za zimo deli Mali gospodar — Zegoza vsak ponedeljek in torek in sicer ves dan. Narofilnice in potreben denar je treba prinesiti s seboj.

1 Koncert komorne glasbe bomo imeli prihodnji torek, t. j. 3. novembra, v veliki filharmonični dvorani. Izvajal ga bo znani ljubljanski komorni trio, katerega člani so: violini Dermelj, čelist Sedlbauer in pianist Marijan Li-

Oddelki italijanske armade v Rusiji napadajo sovjetske postojanke v nekem ruskem kraju.

poveč. V sestavi tria nam bodo zaigrali tri skladbe in sicer: Paganinijev Sonato, Mozartov Trio v C-duru in Smetanov Trio v g-molu. Tretja točka sporeda pa je izvirna, domača Sonata za violino in klavir, ki jo je napisal skladatelj Marijan Lipovšek. Sonato bosta izvajala violinist Dermelj in avtor sam. Ta komorni koncert je zanimiv na sestavi svojega sporeda, pa tudi po izvajalcih, saj uživajo vsi trije člani ljubljanskega komornega tria v nasi sreči sloves pravih, odličnih umetnikov. Na koncert opozarjamo že danes. Vstopnice so v predprodaji v knjigarni Glasbene Matice. Začetek koncerta bo točno ob 18.

1 Pomilostitve na okrajnem sodišču. Okrajno sodišče v Ljubljani je predložilo državnemu tožilstvu že cele kupe kazenskih spisov o obsojenih osebah, ki so zdaj deležne velike Kraljeve amnestije. Kakor zatrjujejo, bo na okrajnem sodišču pomilostčenih nad 800 oseb, ki so bile pred 13. oktobrom t. l. kaznovane zaradi prestopkov v smislu kazenskega zakona.

1 Vagon cvetačev. V ponedeljek je prispel na ljubljanski glavni tovorni kolodvor vagon cvetačev iz Gorizije. Je prav lepa. Branjevičev trg v sotojek na živilskem trgu prodajali na drobno po 4 do 5 lir kg po kakovosti. Praprodnje še večja pošiljka cvetačev. Mnoge gospodinjice so jo hitele kupovati.

Naznanila

GLEDALISCE. Drama: Sreda 28. oktobra ob 16.30 »Sestri oseh isce avtorja«. Red Sreda — Cetrtek 29. oktobra ob 16.30: »Deseti brat«. Red Cetrtek — Petek 30. oktobra ob 16. »Hamlet«. Red Premierski. Opera: Sreda 28. oktobra ob 16. »Traviata«. Red R. — Cetrtek 29. oktobra. Zaprtje. — Petek 30. oktobra ob 16. »Traviata«. Izven. Znižane cene od 18 lir navzdol. — Sobota 31. oktobra ob 16. »Don Pasquale«. Red Premierski.

RADIO. Sreda, 28. oktobra. 7.30 Pisana glasba — 8 Napoved časa — Poročila v italijanski — 12.20 Poročila — 12.30 Poročila v slovenski — 12.4 Laska glasba — 13. Napoved časa — Poročila v italijanski — 13.10 Pet minut gospoda X — 13.15 Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih sil v slovenski — 13.20 Vojaške pesni — 14 Poročila v italijanski — 14.15 Fašistične in legionske pesni — 14.45 Poročila v slovenski — 17.15 Godba Kr. finančne straže — 17.35 Zborovski Dopolavoro Giuseppe Verdi di Prato — 19 »Govorimo italijansko« — prof. dr. Stanko Lehen — 19.30 Poročila v slovenski — 19.45 Operetna glasba — 20 Segnale orario — Giornale radio — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenski — 20.30 Nova vojaške pesni — 20.35 Radio za družine — 21.25 Koncert ljubljanskega komornega tria: M. Lipovšek, klavir — A. Dermelj, violina — C. Sedlbauer, čelo — 20 Predavanje v slovenski — 22.10 Adamčev orkester — 22.45 Poročila v italijanski.

LEKARNE. Nočno službo imajo: mr. Sušnik, Marjitič 5; mr. Kurali, Gosposvetska c. 10; mr. Bohinec, Cesta 29. oktobra 31.

POZIVDOVANJA. Našla sem v petek zvečer, dne 23. oktobra mosko usnjato rokavico pri tramvajemskem postajališču pri Evropi. Dobi se v Križevniški ulici št. 2. pritičje, desno.

Izgubila sem zlato zapetno uro z usnatim svetlozlatim trakom v soboto po 5. uri na poti od gluho-nemnice čez šentpeterski most po Poljanski cesti do Starega trga. Ker mi je zelo drag spomin na umrlo mamo, lepo prosim poštenega najditelja, da jo vrne proti nagradi na upravo »Slovenec« pod št. 13 M.

Iz Novega mesta

Upraviteljstvo drž. meščanske šole v Novem mestu sporoča svojim učencem in učenkam, ki se niso mogli do sedaj vpisati in položiti izpitov, da se smejo vpisati in polagati izpite še do 10. novembra t. l. — Začetna služba božja bo dne 3. novembra t. l. ob osmih, v kapiteljski cerkvi v Novem mestu.

S Spodnjega štajerskega

Večer komorne glasbe v Mariboru. Solnograški kvartet Mozarteum je priredil v dvorani Domovinske zveze v Mariboru večer komorne glasbe, ki je bil zelo dobro obiskan. Na sporedu so bile Haydnove, Mozartove in Brahmsove skladbe.

Nesreče. V Mariboru je padla z drevesa 49-letna Elizabeta Felzer in si je zlomila hrbtnico. — V Brestnici pri Mariboru je padel s koleca 33-letni Henrik Hosman in si zlomil nogo pod kolonom. — Rudarjeva žena Helena Florjan iz Studencev pri Mariboru se je hudo poškodovala na glavi; 37-letna Elizabeta Splonska iz Maribora pa se je z neužitnimi gobami zastrupila. Prepeljali so jo v bolnišnico, kjer so ji izrazili želodec.

V Mariboru je umrla bivša kuharica Antonija Keček, stara 59 let, v Pljuju pa upokojena učiteljica Marija Prottopopov, stara 57 let.

EIAR - Radio Ljubljana

Parlamo l'italiano.

IL GERUNDIO

Gerundio semplice:	av-ere	ess-ere
Gerundio composto:	av-endo	ess-endo
	avendo avuto	essendo stato

Uso del gerundio semplice.

1. Quando scrivi a tuo cugino, salutato in nome mio. Scrivendo a tuo cugino, salutato in nome mio.
2. Se trascurate i vostri doveri, meritate i rimproveri dei vostri superiori.
Trascurando i vostri doveri, meritate i rimproveri dei vostri superiori.
3. Lavora molto perché deve mantenere la famiglia. Lavorando molto, dovendo mantenere la famiglia.
4. Oggi sera mi diverte ascoltando la radio. — Passo il giorno scrivendo. — L'appetito viene mangiando.

Uso del gerundio composto.

Allorché ebbe visto il manifesto, andò a presentarsi. Avendo visto il manifesto, andò a presentarsi.
Perché aveva troppo letto, si era rovinata la vista. Avendo letto troppo, si era rovinata la vista.

Il gerundio con gli affissi.

Trovandomi a colazione, arrivò mia zia. — Vedendola, corse verso di lei gridando dalla gioia. — È un libro difficile, ma leggendolo adagio, lo capirai. — Avendolo trovato indisposto, ritornai. — Spiegandomi la regola: spiegandomela.

Il gerundio unito ai verbi stare, andare, venire.

Cosa fai? Sto guardando le montagne. — Vado cer-

ascoll-are	scriv-ere	dorm-ire
ascoll-ando	scriv-endo	dorm-endo
avendo ascoltato	avendo scritto	avendo dormito
(essendo entrato)	(essendo sceso)	(essendo partito)

cando invano la felicità. — Veniva enumerando i torti ricevuti.

Esempi: Studiando s'impara. — Non dovì avvertirti a leggere il giornale prauzando. — Non parlargli gridando! — Non conoscendo nessuno, mi annoiavo. — Partendo oggi il bastimento, non posso imbarcarmi. — Potendolo, lo farò. — Parlandovi continuamente delle mie avventure, finirò con l'annoiarvi. — Andando a passeggio, incontrai tua madre. — Aprendo le finestre, ruppi un vetro. — Partendo questa sera, arriveremo a tempo. — Scendendo dal tram, mi rubarono il portafoglio. — Così essendo, per stavolta ti perdono. — Quest'uomo sta morendo: bisogna chiamare subito il medico. — Sta neviciando. — Quando entrai nel suo studio, il direttore stava telefonando. — Dicendomi queste parole, mi guardava con affetto. — Essendo arrivati tardi, trovammo la porta chiusa. — La nebbia e il fumo si andavano addensando man mano che si avvicinavamo a Londra. — Essendo stato occupato tutto il giorno, non potei ricevere nessuno. — Presentandosi l'occasione, ne approfitterò. — Ti sto ascoltando, pur sapendo che non posso far nulla per te.

Tu natissono besedilo je samo ključ za vse one, ki sledo pouku Italijanske po radiju. Italijanske ure so na sporedu ob ponedeljkih in sredo z začetnike, ob petkih pa za tiste, ki že imajo gotovo predznanje, vedno ob 19.

Iz Hrvaške

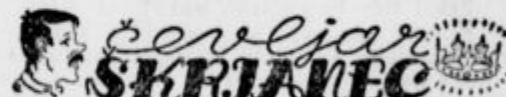
»Pogovori z Brunom« tudi v hrvatskem jeziku. Knjižna založba »Velebit« v Zagrebu je izdala najnovejšo Ducejevo delo »Pogovori z Brunom« v hrvatskem jeziku. K hrvatski izdaji tega dela je napisal predgovor sam Poglavljenik dr. Ante Palevič pod naslovom »Ustaški mladinci«. Od čistega dobička knjige, ki ga bo knjiga vrgla, bo šlo 20 odstotkov v korist družinam letalcev, ki so padli v vojski.

Kamilu Krvarič, novinar iz Osijeka, je bil z odredbo Poglavljenika NDH imenovan za vodjo ustaškega stožera Baranja s sedežem v Osijeku. — Za vodjo stožera Vuka je bil imenovan novinar Luka Puljiz iz Vukovara.

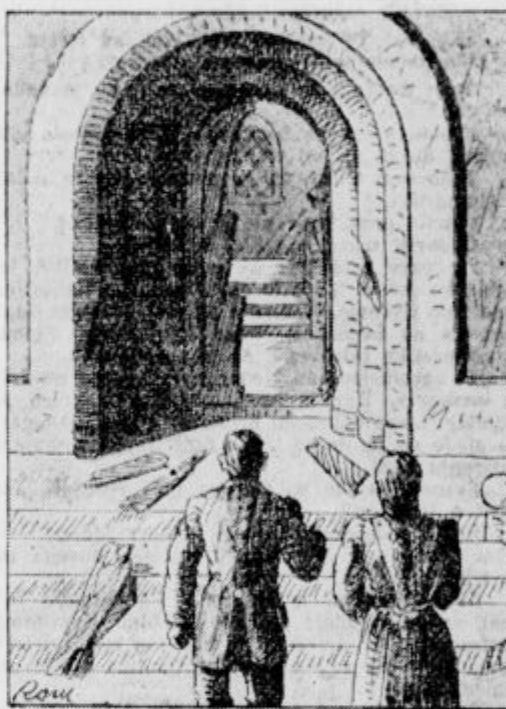
Prva muslimanka s sodnim izpitom. Pred izpitno komisijo vrhovnega sodišča v Sarajevu je položila sodni izpit gdč. Zehra Kučukalić. Je prva muslimanka, ki je v NDH položila sodni izpit.

Mestna trošarina na vino in žganje. V Zagrebu in Sarajevu bo odslej občinska trošarina na vino v sodih znašala 600 kun od hektolitra. V drugih hrvatskih mestih 400 kun od hektolitra, v vseh ostalih občinah pa 200 kun od hektolitra. Občinska trošarina na žganje pa v Zagrebu in Sarajevu ne sme biti večja od 30 kun, v drugih mestih ne večja od 20 kun, v vseh ostalih občinah pa bo znašala 10 kun za hektolitrsko stopnjo.

Tri nove zdravstvene ambulante za drobnico. Prejšnji mesec je bila izročena svojemu namenu zdravstvena ambulanta za drobnico v Petrijancu pri Varaždinu. Druga taka ambulanta je že dograjena v Bednji, tretjo pa gradijo v Jajzetu.

42.

KO STA PRISPELA PRED GRAJSKA VRA TA, STA JIH NAŠLA — RAZBITA. OPRE ZNO STA STOPILA V GRAD.

43.

KO STA PRIŠLA V DVORANO, STA ZAGLEDALA ČUDEN PRIZOR. GROF IN GROFICA STA BILA PRIVEZANA K STEBRU, SLUŽABNIKI PA SO LEZALI NA TLEH. OSVOBODILA STA JIH IN SPRAVILA K ZAVESTI.

A. Fogazzaro:

23.

Palača ob jezeru

Med okrevanjem ji je zdravnik govoril o tem in tja dal razumeti, da je strel s tem zadovoljen. Ona pa je odgovorila, da nima najmanjšega veselja za to, da bi zapustila Palačo, da je zrak tukaj zanjo zelo primeren in da gospod doktor o tem nič ne razume.

Z grofom se nista videla skoraj nikdar, razen pri kosilu, vendar pa je njun boj trajal brez prenehanja. Zdelo se je, da so se celo razni predmeti v hiši udeležili tega boja in bili zdaj za enega zdaj za drugega. Nekatera okna in vrata je Marina po večkrat na dan odpirala, grof pa jih je ukazal zapreti. Star naslanjač na hodniku, kjer so bile slike, je izgubil svoj mir. Vsak dan se je preselil pred neko sliko. A se je moral čez nekaj časa vrniti na svoje mesto. Fani se je ob vsaki priliki postavljala za pravice svoje gospe, drugi služabniki pa so se potegovali za gospodara. Dobra stara Ivanka jih je skušala pomiriti, a ni dosegla drugega kakor kako nesramnost od Fani. Grof ni mogel trpeti dišav, zato jih je Marina uporabljala več, kakor je bilo potrebno. Francoske knjige, ki jih je pozabljala na vseh koncih in krajih, so se norčevale iz starega sovrana Franca, ki je ob pogledu nanje postajal ves rdeč od jeze. Najlepše cvetlice so izginjale z vrta, kakor hitro so vzcvetele, kljub temu, da je grof rentail nad nepazljivim vrtnarjem in nad Fani, katero je dožl teh ropov. Razume se, da do nje ni imel nobene obzirnosti. Nekega dne bi jo bil skoraj vrgel v jezero. Bila pa je to sreča za Fani, kajti grof se je pravčasno zavedel in se kesa svojega dejanja; prav zato ni izvedel svojega načrta, da jo namreč v najkrajšem času spodi. Vendar pa je vedno bolj

pregosto rentail nad njo brez vsakega povoda, kajti hotel je preko nje zadeti Marino.

Pred Marino pa se je grof navadno znal obvladati, morda ob spominu na sestro, ki jo je zelo ljubil, morda iz viteških čustev, morda pa iz bojazni, da bi ne šel predaleč. Na spremenjeno dekletovo vedenje je v začetku odgovoril z resnimi očitki, ki pa jih je ona zavrnila z nervozno hladnostjo, polno skrite nevolje. Grof se je kmalu umaknil s te nevarne poti in se je skril za užaten molk. Ta molk pa je bil poln nepetosti. Od časa do časa so nastajale delne nevihte, ki pa ozračja niso spremenile. Ubogemu Steineggu se ni godilo bogve kako dobro med tema dvema sovranskima. Marina je vedno našla povod, da ga je žalila. »Gospod grof,« je nekega dne dejal grofu Cezarju, »zavedam se, da nisem všeč gospej markizi. Morda je moj star obraz temu kriv; a ne morem ga spremeniti. Če je moja navzočnost povod, da se družinska nezgodasja bolj pogosta, sem pripravljen umakniti se.« Grof mu je odvrnil, da se za zdaj še vedno on gospodari v hiši. Če bi mu knez Metternich ponudil mesto upravitelja kleti, samo tedaj bi smel oditi.

Približno leto dni po odkritju skrivnosti, je Marina dobila poleg nekaterih francoskih knjig tudi neko italijansko. Bila je povest »Sanje«, ki jo je izpisal neki Lavrenzi. Lahko pristavimo, da je ta izvod, ki ga je pomotoma dobila Marina, bil trideseti, ki je bil prodan po dveh mesecih, odkar je knjiga izšla.

Marina niti malo ni cenila italijanskih knjig in ni imela nikakega veselja, da bi prečitala to knjigo. Nekega jutra pa jo je Fani pomotoma prinesla v čoln, namesto francoske knjige, ki jo ji je naročila. Ko je dospela na kraj, kjer je hotela prebiti nekaj ur, je opazila pomoto. Po izbruhu nevolje se je pomirila in jo začela brati.

Vsebinska knjige je bila sledeča: — Nek mladenič, ves izmučen in izčrpan od duševnih naporov, je imel nenavadno žive sanje. Sanjalo se mu je, da je v alegoričnih slikah videl svojo bodočnost. Poznejši dogodki so potrdili prvi del sanj. Minilo je petnajst let. Zdalj bi se moral uresničiti drugi del sanj. Ta del govori o strastni ljubezni, ki naj bi mladega moža ugonobila. Bil je tedaj star šestindeset let in si je že ustvaril družino. Živel je odmaknjen od sveta, ker se je vedno bal, da bi se sanje uresničile. Nenadoma pa se zaljubi v neko žensko, s katero se je seznanil slučajno. Ta ženska, ki je nenavadno plemenita, se tudi zaljubi v njega. Čeprav si z vsemi silami prizadeva, da bi to preprečila, oba se borita, da bi se ločila in tako rešila. Toda nebo in zemlja in ljudje so se zrotili, da ju pogubijo. Na robu prepada, v katerem bosta oba našla nesrečo, smatoma in morda tudi smrt, mladi mož ne hote izda skrivnost usode ki ga zasleduje in ki se ji ne more ustavljati. Ob tem spoznanju se plemenita ženska upre ob misli, da se udaja ne izbežni usodi in ne svojemu sreču in sreči ljubljene moža. Ob tem uporu se ogasi njena vest in ločita se brez greha. On polagoma pozabi in živi zopet srečno, ona pa umrje.

Povest je bila pisana s pomanjkljivo izkušnostjo in poznanjem družbe ter dogodkov, vendar pa s precej bistroumnim psihološkim opazovanjem. Opisovanje narave je bilo precej dobro, tudi fantastična strau je bila spretno izrabljena. Kljub temu pa knjiga ni našla med čitatelji pravega odziva.

Marini je bila povest všeč, kajti ko jo je odprla, je vijoličasta senca gore pokrivala velik del jezera, ko pa jo je odložila, je sonce bilo že nad gozdovi in vijoličasta senca se je zgubljala ob robu jezera.

Vrnila se je domov vsa zatopljena v vsebino knjige. Rada bi poznala pisatelja in govorila z

njim. Ali je veroval v to, kar je napisal. Ali je mislil, da se je mogoče upreti usodi in jo premagati? Če je usoda bila premagana ali je mogla še biti usoda? Če pa ni bilo usode, so morja hudobni duhovi, ki nas varajo in nam predstavljajo neresnične stvari pod videzom resnice t. o. da obvladajo našo domišljijo?

Nihče ji ni odgovoril na vsa ta vprašanja. Marina pa je hotela dobiti odgovor za vsako ceno. Ni odlašala. Ne da bi pomislila komu in kako bo odposlala pismo, je napisala osem strani s svojo drobno, nekoliko neenakomerno pisavo. Slog pisma je bil duhovit. Zнала je družiti z aristokratsko eleganco ironične besede z resnimi, ljubeznivost s ponosom. Podpisala se je »Cecilija«. Po kratkem premisleku je še dostavila:

»Rada bi tudi vedela, če verujete, da mora človeška duša živeti dvakrat ali celo večkrat na tej zemlji. Če se seznani pisatelj »Sanje« ne poslužuje golobčkov ali stavice, kakor bi se dalo domnevati, naj pošlje svoj odgovor doktorju R... v Milan, pošto ležeče.«

Nato je napisala sledeče pismo gospej Juliji de Bella:

»Pomagaj mi pri moji zelo boječi in pametni neumnosti. Vsa sem še presenečena nad tem, da sem prečitala, hote ali nehoti, italijanski roman. Le zavijaj nasek, a poslušaj me. Ta roman je dobrodušen in boječ gosposki s pretemnimi rokami, s presvetlo samoveznico, ki ves v zadregi vstopi v salon, pozdravi pol ducata oseb, preden dospje do tebe, premišluje četiri ure ali bi sedel na naslanjač ali na navaden stol in se končno odloči za prostor, ki je najbolj oddaljen od žensk. Ko pa začne govoriti, ni podoben nikomur iz tvoje družbe. Poln je idej in ognja; skratka, zares človek. Ali imaš kaj podobnega v svojem krogu?«

ŠPORT

Pogovor z Gundarjem Haeggom

Da je Gundar Haegg z uspehi, ki jih je dosegel tekom poletja nad vse zadovoljen in da namerava tekom prihodnjega leta porušiti še Mäkijev svetovni rekord v teku na 10.000 m, smo že slišali. Tudi to ni neznano, da namerava potem obesiti na klin svoje dirkalne čevlje za vedno. Danes pa čitamo pismo berlinskega dopisnika belgajske »Donauzeitung«, Petra Mohra, ki je govoril s Haeggom in pripoveduje naslednje:

»Končno sem videl Gundarja Haegga, o katerem so toliko pisali na večerni prireditvi v olimpijskem stadionu v Berlinu. Vreme je bilo hladno in vlažno, progla težka, vendar je zmagal Haegg na 2000 m z lahkoto in veselje ga je bilo gledati. Drvel je tako, da je najboljši nemški tekač, mali hrabri mornar Seidenschur iz Kiela, zaostal za 80 metrov.«

Zakaj teče Haegg tako lahko?

Ni tako enostavno pogovarjati se z njim o tem vprašanju. Ko pa je premagal neprijetnosti večnega povpraševanja, mi je odgovoril takole: »Dolg sem in imam lahek trup. To je približno tisto, kar potrebuje dober tekač.«

Ali ni za vas prepogosto nastopanje in rušenje svetovnih rekordov hudo naporno?

»Kaj še! Tečem pač zato, ker rad tečem. V ostalem pa me šport prav malo zanima.«

Toda trening, ne bi mogel reči, da je vedno prijeten?

»Poleti sploh ne treniram. Tako pogosto tekmujem, da bi mi bil trening odvilen.«

Tako sem slišal, da ne marate ničesar slišati o gimnastiki.

»Imate prav, prav nič je ne obračtam. Čudoviti tekač je postal živahen.«

...prav zato, ker ne gojim gimnastike, tečem tako dobro, lahko in sproščeno... Gimnastika dela trdo živčevje. Pomislite na mojega najhujšega tekmeca na Švedskem, Arne Anderssona. Njemu je gimnastika škodovala, da je nazadovalec.«

To revolucionarno gledanje Haegga pa ne drži za vsakogar. Kar je za nadarjenca, kakršen je Gundar Haegg dobro, ni priporočljivo za vsakogar. Ne glede na to, da se lahko tudi Haegg v svojem naziranju moti.

Razume se, da so Haegga tudi vprašali, kaj misli o Harbigu?

Kaj bi odgovoril drugega kakor: »Je odličen tekač!« Samo to je rekel. In ničesar novega ni povedal.

Nekaj, kar mi je Haegg v Fürstenhofu zapel, se mi je zdelo posebno značilno. S svojimi ostrimi očmi je zamežikal in nad vse resno dejal: »Moja najljubša pijača je voda. Umetne pijače pa zaničujem.«

Pogovarjala sva se ob devetih dopoldne. Ob enih ponoči so prišli prvi člani švedske reprezentance spat, ob štirih zjutraj so legli poslednji.

Po večerji v prostorih državnega športnega polja jih je namreč povabila Zarah Leander v svojo vilo. Filmska igralka jim je prepevala najnovejše

šlagerje, krepki atleti pa so prepevali s svojimi hripavimi grli švedske narodne pesmi. Pesem njihove domovine jih je zadržala.

Šport v kratkem

Nemški kegljazi boljši od Madžarskih. Koncem koncev je tudi kegljanje šport, če se ne vrši zgolj iz družinskih motivov in če so prostori urejeni tako, da je prijetno udeleževanje tudi zdravju v prid. Tudi kegljači imajo svoje športne zveze, turnirje in celo mednarodne tekme. O Nemcih in Madžarih čitamo, da so se sestali v Zwickau-u k četrtim mednarodnem srečanju. V začetku je vodilo madžarsko moštvo, ob polčasu pa so bili Nemci že za 12 polen v vodstvu. Končni izid je bil 6244-6112 v korist Nemcev.

V koroškem nogometnem prvenstvu so v ospredju tri moštva, ki niso izgubila še nobene točke. To so Celovčani (KAC Rapid), Beljačani in Jeseničani. Beljačani so želi preteklo nedeljo lep uspeh nad enajstoroč Kranjci: odpravili so jih z 7:1. Castni gol za Kranj je zabil Slapar. O prireditvi na Jeseničani čitamo, da jo je obiskalo 800 gledalcev. Igra med zrakoplovci iz Celovca in med Jeseničani je bila živahna od začetka do konca in je nudila dober nogomet. Prav posebno so presenečili s svojo lepo igro Jeseničani. Dvoje žog je poslal v mrežo Janežič po eno pa Ropret, Knific in Kurež. Zmagali so domačini z 2:5.

Finala za Tschammerjev pokal bodo gledali 15. novembra v olimpijskem stadionu v Berlinu. Za dragoceno trofej se bo kosal Schalke 04 s TSV Monakovo.

Na plavalni prireditvi v Madridu so postavile ženske nekaj novih državnih rekordov. 200 metrov preno je preplavala Esperanza v 3:30,6, 400 m prosto Gernetova v 6:26,6, 4x100 m prosto pa so preplavale dekleta iz Gerone v 5:47,5.

Športniki, ali že veste?

... da so letos izkopali v Olimpiji ostanke zidanih hiš, kjer je stala »olimpijska vase« za tekmovalce? Prvič smo brali o taki vasi l. 1932, ko so jo zgradili Amerikanci za olimpijske igre v Los Angelesu. Izkopanje v Olimpiji pa pričajo, da ne gre za moderno novost, pač pa za nekaj, kar so imeli tudi stari Grki pred 2500 leti.

... katero tekališče je najhitrejšje v Evropi? To je novo tekališče v Krakovem, na katerem je preteklet Mellerowicz 100 m v 10,4, 200 m pa v 21 sek.

... da je švedska državna nogometna reprezentanca odigrala že 85 mednarodnih tekem in da jih je gledalo 3.826.000 gledalcev? Povprečna udeležba je bila 45.000. — Rekordni obisk pa so doživeli Švedi nedavno v Berlinu, ko je bilo okrog igrišča 90.000 gledalcev.

... da je začel Gundar Haegg počivati, da bi bil prihodnje leto še zmogljivši? O njegovih načrtih vemo le to, da je vzel na piko Mäkijev svetovni rekord na 10 km, ki znaša 29:32,9. In če bo zbral toliko moči kot lansko leto, ko je dobil prepoved nastopanja, ne bo rušil samo tujih znakov, pač pa tudi svoje, s katerimi se je letos vpisal v zlato knjigo svetovnih rekordov.

Takovih rekordov. Tako mislimo in sodimo, zakaj Haegg je šel v 24. letu.

... da se je lotila italijanska nogometna zveza novih načrtov za izboljšanje nogometnih izhodkov? Njeno vzgojno prizadevanje je vsekakor hvalnevredno. Nogometna zveza je za bodoči dve leti vpeljala posebne terenske točke, katere bodo vpisovali igralcem, ki bodo grešili proti pravilom igre. V praksi pomeni to uvedbo knjige, v kateri bodo beležili prestopke posameznih igralcev. Odredili so število kazenskih točk, ki izključujejo igralce od nadaljnjega tekmovanja, predvideli pa so tudi ostrije kazni, po kateri bodo lahko kaznovani s razveljavitvijo igralne licence. Istočasno pa bodo nagradili vzorno obnašajoče se igralce s pozitivnimi točkami in z denarnimi nagradami. Vzgojno prizadevanje italijanske nogometne zveze je novost, ki so jo tudi inozemski športni krogi sprejeli s priznanjem.

Kupimo

Opremo za pisarno

event, še rabljeno, svetle barve, v dobrem stanju ter pohištvo za samsko sobo, iščemo. Ponudbe na poštini predal 102.

Staro, še dobro obleko

za 17 letnega fanta, kupim. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Dijak« št. 5898.

Obet

Pohitite!

V enem dnevu lahko dobite vaše slike za legimacije. Najhitreje, najlepše, najceneje. Dijaki: 6 kom. 1 luksuz 20 lir. Se priporoča KOCUR MARJAN — fotografija, Društvena 34, Prešernova št. 9.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAF

Delavnici: 15-30, 17-30, Sloga od 14 dalje, nedelje in prazniki: 10, 13-30, 15-30, 17-30

Zelo napeta drama skrajnega severa v vefilimu

Bastard

Film odlikovan na mednarodni razstavi v Venezii Odlični umetniki: Gabriel Abo, Hilda Borgstrom, Georg Lockberg, Signe Hasso

Vsak dan 2 predstave: Ob 14, 17.30 in 17.40 Konec predstav ob 17.15

KINO SLOGA - TEL. 27-30

Drama sodobne socialne vsebine

Da, milostljiva...

EMMA GRAMATICA

Maria Denis — Leonardo Cortese

KINO MATICA - TEL. 22-41

Napeta in zabavna kriminalna komedija zmešnjav in zapletajev

Usodni briljanti

VERA CARMi — ROBERTO VILLA

KINO UNION - TEL. 22-21

Ada Negri:

LENOR

Monika je rekla:

Vidiš ono žensko v črnem, z visokim, širokokrajnim klobukom? To je gospodična Eleonora. Po domače ji pravimo Lenor.

Šla je mimo palače Valemari po Superbijski ulici. Tlak je bil posut s pobojejnimi listi vrtnic in bršljanov, ker se je bila pomikala procesija tod mimo. Ze je izginil zadnji konec procesije skozi glavna vrata Bazilike-Basse, v zraku pa je še vedno drhtel mešan vonj pomandranj rož, vonj voščenc in kadila ter diš množice. Hiše in cerkve so začele dobivati tisto nedoločno barvo med rožnato in vijoličasto, ki pa je že bolj luč kot barva, bolj duša kot svetloba — barvo, ki je lastna asiškim kameonom ob sončnem zahodu. Kadar mislim na Assisij, vidim tisto barvo, ki ji ni enake na zemlji. Tudi na Monikin obraz je v tem trenutku padala ta svetloba: bila je kot bi molila.

Monika ni nosila klobuka. Bila je Asišanka, ki je rasla v senci bazilike. Njen oče je bil najtočnejši in najmodrejši zgodovinar, njen mož pa učitelj in ona sama tudi je več let najprijetnejša učiteljica v mestu. Zdalj je vzgajala sinove svojih prvih učencev; ni bila več mlada, vendar zmerom urna in suha s prožnim korakom. Obkle je imela prepasano in njen obraz je bil dolg ter je spominjal na obraz sanete Chiare v eliki Simona Martina. Valoviti, temnozlati lasje, ki so bili komaj vidno posejani s srebrnimi nitkami, so močno pogostili nad nekoliko nizkim čelom, nad tihnikom pa so bili spretno spleteni v kite.

Ti lasje in zareza okrog usten so govorili o njeni strastni duši.

Vsako popoldne je prišla Monika pome na dom,

kjer sem ves dan pisala. Oknice sem imela zaprte, da ni mogla do mene pasja vročina in veter, ki se je pomiril šele ob sončnem zahodu. Monike ni motil niti veter, niti vročina. Pa tudi ta suša ne, zaradi katere je v meni gorelo domotožje po vlažni, gosti megli nad Ado, ali pa nad Padom. Svoje rojstno mesto je ljubila nad vse, bolj telesno kot pa duhovno. V kakem drugem kraju ne bi mogla dihati. Pokazala mi je vsak kamen v Assisiju, vsako fresko njegovih cerkva, vsak zid njegovih samostanov, da, vsako stran njegove zgodovine. Za nobeno ceno ne bi zapustila svojega doma; hiša je bila last njenega očeta, pa tudi njeni otroci so se v njej rodili. Večkrat sem šla k njej: navadno me je sprejela na balkonu iz starih, sivih kamnov, ki so jih rdečili oleandri. Tam poleg je trg, ki mi je bil najljubši: majhen, zapuščen škofijski trg, z vodnjakom v erediti, ki tiho strmi v romanske pročelje cerkve Sancta Maria Maggiore. Monika, ki me je vzbujala, je želela, da ne bi šla več iz Assisija. Prav gotovo je imela skrito misel, ko mi je pokazala neko nedeljsko popoldne na Superbijski ulici gospodično Lenor.

Hočeš, da ti jo predstavim? me je nekoliko boječe vprašala.

In ne da bi čakala odgovora —: Čakaj, pokličem jo!

Res jo je ljubeče poklicala po imenu z druge strani ceste. Lenor se je obrnila in se ustavila. V dveh korakih sva bili pri njej. Nasmehnila sem se. Imela je kakih petdeset let, morda več. Obraz je bil okrogel in malo predeč. Oči so se mi zdele mrzle kot kamen. Med napetimi, odprtimi usti so se bleščali mali, zdravi zobci. Dosti močno črno oblečeno telo je bilo srednje postavice. Izpod visokega in širokega klobuka so uhajali beli sopi las. Vedela sem, da je Norvežanka: takoj sem pomislila na Ibsenove žene: v tistem trdem lesku

njenih oči, v njih poštenosti je bilo nekaj, kar mi je bilo znano in domače. To sem ji povedala: bila je zadovoljna: povabila me je na dom.

Koča, boste videli. Toda Monika zmerom priha k meni. Tudi slepi mojster Ignacij Valente iz serafinskega kolegija. In še drugi pridejo na ekodelico čaja, vendar manj.

Njene kretnje so bile hitre, odsekane, vendar je bila v njih neka dostojanstvenost, ki se mi je zdelo zelo lepa.

Ni samostanskega ni bilo na njej, vendar bi mogla biti opatica. Med razgovorom smo prišle do malega travnatga trga visoke bazilike. Bučanje orgel je prihajalo iz notranjosti svetišča, bilo je tako močno kot da se trese zemlja pod našimi nogami. Pročelje visoke bazilike je bilo na zahodni strani vse osvetljeno, tako da se ti je zdelo, da ne stoji na skali, ampak da se je pravkar v zraku rodila. Gospodična Lenor mi je z glavo mignila, naj pogledam na zunanji del malega trga. Tam je bila z velikimi črkami vklesana beseda: imunitas. In naenkrat se je začela smejeti. Njen smeh je bil tuj, kakor smeh ljudi, ki so daleč od vsega. Nato nas je pozdravila in se obrnila proti vratom ev. Jakoba. Ko se je nekoliko oddaljila, mi je rekla Monika:

»Raka ima Neozdravljiva bolezen. Ona to ve. Tu, v Assisiju hoče umreti.«

In tako mi je dan po našem srečanju z gospodično Lenor povedala njeno zgodbo:

Če hočeš postati njena prijateljica, je prav, da veš, kdo je. Iz neke plemenite in bogate družine v Kristijaniji je. Obiskovala je najboljšo šolo. Njena mati je bila stroga in trda do svojih otrok, posebno do Lenor, tako da ni mogla dolgo tega prenašati. Morda tudi zato ni bilo med njima soglasja, ker je bilo tudi v Lenorinem značaju nekaj

materine trpkosti. S pet in dvajsetimi leti je sama pobegnila od doma in se odpeljala s prav malo denarja v Severno Ameriko. Da ni ostala na cesti, je v New-Yorku sprejela službo pestunje pri nekih bogatih, toda zelo surovih ljudeh. Otroci so jo zaničevali in celo pretepali, toda morala je potrpeti, da si je ohranila kruh. V prostih dneh pa je obiskovala bolnišničarski tečaj. Ko je dobila diplomu, se ji je posrečilo priti v »zdravstveno legijo«, ki jo je vodila neka premožna newyorška družba, da je nudila pomoč bolnim revežem na njihovih domovih. Večkrat je pravila, kako je videla v tem času več gorja, kakor če bi živel sto življenj. Priznava tudi, da si je v tem času »dušo oblikovala«, čeprav jo je oblikovala iz železa in azbesta. Nikdar si ni prejel predstavljala, da je tako velik del človeštva žrtvov tolike bede, surovosti in muk. Videla je toliko žudega in doživela je toliko zla, da je prišla do prepiranja, da je napačno in sramotno, da bi kaj Boga zase proslila. Naučila se je celo (golovo ji je bilo to že v krvi) umetnosti velikih zdravnikov, namreč čarodejev: naenkrat je dobila oblast nad bolnikom. Iz njenega pogleda in iz besede je sijala vsa njena notranja volja — znala jih je očitati, da jim je bila v njihovi slabosti nenadomestljiva.

Ko je bila še nekaj let laična sestra, je poklical njo in njeno edino prijateljico — tudi bolničarko — neki zelo bogat bankir iz Bostona, da bi stregli njegovim ženi. Mlada gospa je bila potrebna stalnega nadzorstva in skrbni. Menjaje se sta ji stregli. Bila je dobra, zelo mila. Vzljubila jo je. Ko je umrla, jima je iz hvaležnosti zapustila toliko, da jima ni bilo treba več skrbeti za vsakdanji kruh. Pomislila, bili sta svobodni! Lahko sta zapustili Ameriko in prišli v Italijo na sonec. Samo o soncu sta sanjali. Tedaj je Lenor pozabila kar se je bila naučila v peklu New-Yorka: da ne smeš ničesar Boga prositi zase.

(Dalje.)